

Frågor om dagens och framtidens utmaningar på konnektivitetens område

Bakgrund

Sverige ska ha bredband i världsklass och vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. En väl utbyggd infrastruktur är en förutsättning för en fortsatt digitalisering av samhället. Målen i bredbandsstrategin "Sverige helt uppkopplat 2025" närmar sig sina slutdatum. Därför behövs ett kunskapsunderlag för att förstå hur konnektivitetens område kan utvecklas och hur dagens och framtidens utmaningar kan mötas.

Sverige kommer att behöva förhålla sig till den europeiska visionen om det digitala årtiondet med målsättningen om säker och hållbar digital infrastruktur. För att få en så heltäckande bild som möjligt av utvecklingen och förutsättningarna i Sverige ställer Regeringskansliet ett antal frågor om utvecklingen på konnektivitetens område. Hur kommer det sammantagna behovet av konnektivitet att se ut under de kommande åren? Vilka delar av samhällsutvecklingen är viktiga att ta i beaktande? Vilka utmaningar finns för utvecklingen av den grundläggande infrastrukturen? Vilka förutsättningar behöver vara uppfyllda för att möta behoven av konnektivitet? Vad behöver olika aktörer bidra med?

Hur man besvarar frågorna

Frågorna utgör inte en formell remiss och ingen är skyldig att besvara frågorna. Andra aktörer än de som fått frågorna skickade till sig är välkomna att lämna svar. Vilka som fått frågorna skickade direkt till sig framgår av bilaga 1. Finansdepartementet önskar få svar på frågorna **senast den 21 augusti 2023**.

Svaren bör lämnas per e-post till fi.registrator@regeringskansliet.se och med kopia till david.troeng@regeringskansliet.se. Ange diarienummer Fi2023/01693 och organisationens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Namnet på den organisation som lämnar svar ska anges i namnet på dokumentet. Skriv kort och kärnfullt. Ange om det är någon del av informationen som ni bedömer omfattas av sekretess. Inkomna svar kommer att publiceras på regeringens webbplats.

Försök om möjligt bedöma tidsperspektivet på förändringar och behov. Vilka förändringar och behov kan förväntas inom tidsperspektivet 1-3 år respektive 4-10 år? Nedan efterfrågas uppgifter inom ett antal relevanta områden. Om ni identifierar andra områden som kan ha betydelse för utvecklingen är ni välkomna att lägga till dessa.

Områden som kan påverka utvecklingen:

Användning av konnektivitet och delaktighet

För att människor och verksamheter ska kunna få nytta av infrastrukturen krävs exempelvis både kunskap och ekonomiska förutsättningar. Infrastruktur skapar utvecklingsmöjligheter inom exempelvis samhällsservice, kultur, verksamhetseffektivisering, livskvalitet och hälsa. Beskriv hur användningen kan komma att förändras. Vad krävs för att möta behoven och för att maximera nyttan? Krävs något utöver fysisk tillgång till infrastruktur för att alla ska ha möjlighet att dra nytta av elektroniska kommunikationstjänster?

Till att börja med så är vi långt ifrån att ha full tillgång till nämnda infrastruktur i Bergs kommun eller i regionen eller i Sverige, och Sverige kommer inte vara fullt uppkopplat till 2025! Vi kan därför inte maximera nyttan i nuläget. Med nuvarande utbyggnadstakt och upplägg på PTS stödform så kommer det också dröja många år (om någonsin) innan uppsatta mål kan nås. Om/när fysisk tillgång till infrastrukturen gjorts möjlig krävs:

- **Kunskap**, i vissa grupper saknas fortfarande kunskap och kännedom om nyttan med elektroniska kommunikationstjänster. Detta tenderar att bestå då tillgången samtidigt är begränsad.

- **Ekonomi**, med bristande kunskap och utebliven tillgång (ännu ej utbyggd infrastruktur) saknas förståelse för att investera i en anslutning. ”Hög kostnad” för något man inte ser behov eller nyttan av innebär att intresse och förståelse saknas.
- Ovanstående innebär i sin tur att anslutningsgraden blir låg och därmed svårt att motivera för utbyggnad.

Tillgång till digital infrastruktur

Möjligheten att vara uppkopplad är avgörande för människor, verksamheter och maskiner. En väl fungerande och tillgänglig digital infrastruktur är en grundläggande förutsättning för samhällets digitalisering. Beskriv önskad målbild. Vad krävs för att nå målbilden? Alla har behov av att kunna använda grundläggande tjänster. Beskriv utvecklingen för grundläggande tjänster och vad det innebär för krav på uppkoppling?

Fast och mobilt bredband måste prioriteras och utbyggnadstakten måste öka. I områden där fast bredband saknas måste mer fokus läggas på att mobilt bredband och andra lösningar byggs ut och är stabila (många har idag tillgång till mobilt bredband men kvalitén varierar med platsen och tid på dygn och år). Fast och mobilt bredband måste också komplettera varandra mer än vad som görs idag. Med tillgång till båda alternativen och kanske i viss mån även via satellit (eller annan framtida lösning), skulle redundansen öka vilket förbättrar tillgång, säkerhet, tillförlitlighet och därmed robustheten. Stöd bör också utvecklas för att möjliggöra för kommuner och regioner att tillhandahålla vård- och tillsynsteknik/tjänster i hemmen utan att fastighetsägaren/boende/vårdtagare behöver ansvara och betala för anslutningsavgiften. Anslutningsgraden skulle därmed öka i områden som annars inte motiveras för utbyggnad, på sikt skulle det då enklare kunna göras uppgraderad anslutning (som den enskilde kunden/fastighetsägaren får stå för) i efterhand utan att behöva invänta kostsamma gräv och schaktarbeten för efteranslutning. Detta då fysisk infrastruktur redan är på plats.

Förutsättningar för utbyggnad av digital infrastruktur

Utbyggnaden av infrastruktur för konnektivitet är marknadsdriven med stöd från samhället där det saknas förutsättningar för kommersiell utbyggnad. Exempelvis kan både praktiska och administrativa hinder försvåra utbyggnaden. Beskriv eventuella hinder och önskad målbild för fortsatt utbyggnad av infrastruktur. Vad skulle behövas för att nå målbilden? Kan tekniska framsteg förändra förutsättningarna?

För att nå tidigare fastställda nationella mål så krävs ändrade regler för utbyggnadsstöd då dagens stöd inte bidrar till utbyggnaden längst ut på landsbygden. Detta då kostnaderna ska täckas av ett fåtal användare. Dagens stöd bidrar till en fortsatt, men framöver begränsad, utbyggnad av det fasta bredbandet. Stödet skulle därmed behöva bli mer flexibelt för att kunna möjliggöra utbyggnad av mobilt och samtidigt stabilare bredband och andra lösningar, exempelvis radiolänklösningar, satellit...

Fast bredband är givetvis att föredra men ska det kunna genomföras fullt ut krävs en betydligt större insats från statligt håll i form av ökade och flexibla stödåtgärder, alternativt att staten bygger ut de sista olönsamma delarna för att Sverige ska kunna bli fullt uppkopplat.

Robusthet och säkerhet

Med dagens samhällsutveckling har den digitala infrastrukturen blivit en samhällskritisk infrastruktur. För att samhället ska fungera utan allvarliga störningar ökar behovet av att stärka robusthet och säkerhet för infrastrukturen. Det försämrade säkerhetspolitiska läget har ytterligare ökat vikten av en säker och robust infrastruktur. Beskriv önskad målbild för att uppnå en robustare och säkrare digital infrastruktur. Vilka risker ser ni i dagsläget? Vad skulle krävas för att nå målbilden?

Bristande säkerhetstänkande skapar större hot och risker än systemet i sig. Oförstånd och kunskapsbrister skapar onödiga sårbarheter tillsammans med det delade ansvaret/allas ansvar. Detta skapar osäkerhet på organisationsnivå och ner på individnivå vilket också öppnar upp möjligheterna för cyberangrepp och hackerattacker.

Avsaknad av redundans i infrastrukturen längre ut i systemen gör att avbrott (olyckshändelser, skadegörelse, sabotage...) får onödigt stora och långvariga konsekvenser. Beroendet av en fungerande digital infrastruktur gör också att det inte finns några alternativ, någon plan B finns inte. Vid driftstopp stannar verksamheterna eftersom all information som krävs är samlade på servrar och gemensamma molntjänster och liknande, mycket tid läggs därför på att vänta.

Systemen/infrastrukturen behöver därför bli robustare och säkrare. Användningen behöver samtidigt bli enklare och tryggare vilket blir komplext.

Konkurrenskraft

Goda förutsättningar för tillförlitlig och säker konnektivitet kan leda till en stärkt svensk konkurrenskraft inom forskning, utveckling och näringsliv både ur ett nationellt och internationellt perspektiv. Beskriv önskad målbild för hur infrastruktur kan bidra till stärkt konkurrenskraft. Vad skulle behövas för att nå målbilden?

En fullt utbyggd digital men också fysisk infrastruktur krävs för att stärka konkurrenskraften. Denna infrastruktur behöver också som tidigare framhållits vara robust. Idag är vi beroende av att vara uppkopplade både som privatpersoner, offentlig verksamhet och som företagare. Konsumtion och distribution görs mer och mer genom beställningar på nätet. Rådgivning och andra tjänster är också ökande. Men för att varan/produkten ska kunna levereras i tid och i gott skick behöver den fysiska infrastrukturen rustas upp (främst vägar och järnvägar är i ett allt sämre skick och flera företag rapporterar om skadat gods på grund av transportskador). Redundansen behöver ökas genom olika kompatibla lösningar för avbrottsfri uppkoppling. Bristen på kunnigt yrkesfolk i ett ökat antal yrkeskategorier kräver också alternativa lösningar där en fullt utbyggd digital infrastruktur kan avhjälpa dessa brister inom vissa yrkeskategorier.

Klimat, hållbarhet och resurseffektivitet

Goda förutsättningar för tillförlitlig och säker konnektivitet och en allt snabbare digitalisering av samhället kan ha såväl positiva som negativa effekter på klimatet och effektivt resursutnyttjande. Beskriv en önskad målbild. Vad behövs för att maximera de positiva och minimera de negativa effekterna?

Mer hemarbete minskar behovet av fysiska resor men då krävs också en god uppkoppling. Fast och mobilt bredband behöver finnas parallellt för redundans och ökad tillgänglighet. God mobil täckning gör också att nödvändiga resor med kollektivtrafik kan nyttjas för arbete och inte enbart transport. Dagens brister byggs bort och överallt där man normalt befinner sig ska fullgod täckning finnas så att digitala möten, informationsdelning, mm, mm kan utföras utan begränsningar. Därtill behöver övriga ”avlägsna” områden med liten eller ingen befolkning ha tillräcklig mobiltäckning för text och taljänster så att den allmänna tryggheten och säkerheten stärks i hela landet. En utökning av digitaliserade välfärdstjänster (hälsa o omsorg) skulle även innebära mindre resor och resursbesparing för kommuner och vårdgivare. Förutom direkta besparingar så är det en ständig kamp att överhuvudtaget få tag på och anställa behörig personal inom vården och därmed svårare och svårare att bemanna dessa verksamheter. Det skulle även utifrån den aspekten vara önskvärt om det går att nyttja digitaliserade välfärdstjänster i betydligt högre utsträckning än vad som i nuläget är fallet. Detta kräver i sin tur digital uppkoppling, som idag och för lång tid framöver, med nuvarande utbyggnadstakt (fast bredband) och mobiltäckning (nuvarande och planerad utbyggnad) inte kommer kunna nyttjas i områden med en åldrande befolkning och där ekonomiska incitament saknas samt att investeringsviljan är låg. Ett utbyggt bredband skapar därför offentligt och privat större resursbesparingar (mil i bil och tid) ju längre från större samhällen och centralorter de digitaliserade välfärdstjänsterna kan nyttjas. Gällande dagligvaruhandeln så skulle resurseffektiviseringar kunna skapas med nya/alternativa inköpsätt och leveranser såsom samordnad utkörning, drönareleveranser, etc. Dock krävs heltäckande uppkoppling för att nå de stora samordningsvinsterna som gagnar klimatet, skapar hållbarhet och resurseffektivitet.

Statligt stöd

Under perioden 2024 – 2027 är sammantaget 3,8 miljarder kronor avsatta för statligt stöd till bredbandsutbyggnad. Finns det, mot bakgrund av de olika utmaningarna på konnektivitetens område, behov av omprioriteringar/ omfördelningar för att maximera nyttan av avsatta resurser?

Ju mer som byggts ut desto mer kostar det att kunna bygga ut och ansluta de sista mer avlägsna delarna. Nuvarande stöd bygger på en viss ”täthet” mellan boende samtidigt som de som bygger nätet måste få ihop den ekonomiska kalkylen. För full täckning behöver stödet bli mer flexibelt och medge andra lösningar än fast bredband, alternativt behöver man se över nuvarande regler så att den ekonomiska kalkylen kan gå ihop trots ett fåtal möjliga anslutningar, alternativt så måste den sista utbyggnaden ske i statlig regi för att den ska bli av.

Jone Johnsson

Infrastruktursamordnare

Bergs kommun/Jämtland

Anders Englund

Tillväxtchef